

de terra S^{ti} Genesii provinciae Marchiae Anconitanae. Quinque ex dictis 25 haereticis traditi fuerunt curiae saeculari, quorum duo erant impenitentes et tres relapsi; alii omnes diversis penis condemnati fuerunt. Interfuere illa die 16 cardinales.

[1568] Die lunae 10 dicti mensis [mai] tres haeretici relapsi ut supra fuerunt suspensi in Ponte, deinde combusti, quorum unus senex LXX annorum fecit sermonem christianissimum antequam se deiiceret a furca, et omnes audientes commovit. Duo autem impenitentes, negantes ultra alia auctoritatem pontificis, post infinitas exhortationes, absque cruce et cum mitris zagulis, in quibus erant depicti diaboli eorum domini et protectores, ducti fuere prope praedictos et vivi in falsis opinionibus persistentes combusti fuerunt.

[1568] Die ultima novembris, in festo S^{ti} Andreae hora 19^a fuit incepta abiuratio haeticorum in ecclesia B^{tae} Mariae supra Minervam, pro qua S^{mas} D^{mus} N^r concesserat interessentibus septem annos indulgentiarum. Fuerunt haeretici impenitentes et relapsi tres, qui fuerunt dati curiae saeculari et consignati gubernatori Urbis praesenti; sexdecim penitentes fecerunt abiurationem; qui diversimode fuerunt condemnati et ut plurimum ad triremes vel in perpetuum vel ad tempus. Quorum unus, cum audisset se esse condemnatum per decennium ad triremes, cepit alta voce flere et acclamare quod erat infirmus et nolebat ire ad triremes, sed potius mori vel comburi; et ideo rev^{mi} domini cardinales inquisitores, videlicet Pesarum, Pachechus, Gambarara et Ab Ecclesia, mandarunt quod duceretur ad carceres ita ut neminem alloqui posset; et sic factum fuit. Fuerunt etiam quatuor regnicoli, qui deposuerant falsum contra quosdam inquisitos, qui similiter ad triremes ad tempus fuerunt condemnati.

[1568] Die lunae 6 decembris, in festo S^{ti} Nicolai fuerunt suspensi in Ponte tres haeretici relapsi; qui fuerunt traditi curiae saeculari, ut supra dixi in abiuratione facta in festo S^{ti} Andreae, et fuerunt combusti. Ostenderunt (ut mihi relatum fuit) maximam contritionem.

Copia XII, 31, Archivio segreto pontificio, Miscell. Arm. XII, 31.

49-50. La bolla « In coena Domini » del 10 aprile 1568.

Per comprendere le vivaci controversie che si collegarono a questo documento,¹ è necessario stabilire le aggiunte fatte da Pio V nel 1568. Nella sua opera *Pragmatische Geschichte der so berufenen Bulle In Coena Domini und ihrer fürchterlichen Folgen für den Staat und die Kirche* (Ulm 1769; 2^a ed. Frankfurt 1772), che serve a scopi polemici di partito, non alla verità storica, L^É BRET non ha considerato necessario leggerne il tenore originale. Anche gli autori vecchio-cattolici GIOVANNI HUBER e DÖLLINGEN, che nel JANUS² adoperarono la bolla per una polemica appassionata contro il papato, poco dopo confutata profondamente da HERGENRÖTHER,³ non si curarono del preciso tenore, che

¹ Cfr. sopra, p. 287 ss., 298 s.

² *Der Papst und das Konzil*, Leipzig 1869, 408 s.

³ *Staat und Kirche* 770 s.; cfr. sopra, p. 287, n. 6.